

Dienst 5 maart 2017

1^e zondag 40-dagentijd

Waar leef je van? Waar zeg je 'nee' tegen?

Ds. Tieneke van Lindenhuizen

2 Korintiërs 6,1-11

1 Als Gods medewerkers sporen wij u dan ook aan: laat de goedheid die hij u bewijst niet tevergeefs zijn. 2 God zegt: 'Wanneer de tijd daarvoor gekomen is, luister ik naar je, op de dag van de redding help ik je.' Nu is de tijd daarvoor gekomen, nu is de dag van de redding. 3 Om onze verkondiging niet te schaden, geven wij niemand ook maar enige aanstoot. 4 We willen juist laten zien dat we dienaren van God zijn, door altijd te volharden: in tegenspoed, nood en ellende, 5 onder lijfstraffen, in gevangenschap en onder volkswoede, onder zware inspanningen, slaapgebrek en honger, 6 door oprechtheid en kennis, door geduld en vriendelijkheid, door de gaven van de heilige Geest en ongeveinsde liefde, 7 door de verkondiging van de waarheid en de kracht van God. We vallen aan en verdedigen ons met de wapens van de gerechtigheid, 8 we worden geëerd en gesmaad, belasterd en geprezen. We worden bedriegers genoemd maar spreken de waarheid, 9 we zijn vreemdelingen maar toch bij iedereen bekend, we sterven maar toch leven we, we worden gestraft maar niet ter dood veroordeeld, 10 we hebben verdriet maar toch zijn we altijd verheugd, we zijn arm maar toch maken we velen rijk, we bezitten niets maar toch hebben we alles. 11 Wij zeggen u dit alles ronduit, Korintiërs, want wij hebben u in ons hart gesloten.

Jesaja 58, 1-10
Vasten en sabbat

1 Roep luidkeels, zonder je in te houden, verhef je stem als een ramshoorn. Maak aan mijn volk zijn misdaden bekend, aan het volk van Jakob zijn zonden.
2 Zeker, ze zoeken mij dag aan dag, vol verlangen om te ontdekken wat ik wil, zoals een vreemd volk dat rechtvaardig leeft en het recht van zijn goden niet verzaakt. En ze vragen naar mijn rechtvaardige voorschriften en verlangen naar Gods nabijheid.
3 'Waarom ziet u niet dat wij vasten, en merkt u niet op dat wij ons onthouden?'

Omdat jullie op je vastendagen nog handeldrijven
en jullie arbeiders afbeulen,
4 omdat jullie onder het vasten strijden en ruziën
en vol vuur met elkaar op de vuist gaan.
Als je op die manier vast,
wordt je stem niet gehoord in de hemel.
5 Zou dat het vasten zijn dat ik verkies?
Is dat een dag van onthouding:
dat iemand het hoofd buigt als een riet
en zich met een rouwkleed neerlegt in het stof?
Noemen jullie dat soms vasten,
is dat een dag die de HEER behaagt?
6 Is dit niet het vasten dat ik verkies:
misdadige ketenen losmaken,
de banden van het juk ontbinden,
de verdrukten bevrijden,
en ieder juk breken?
7 Is het niet: je brood delen met de hongerige,
onderdak bieden aan armen zonder huis,
iemand kleden die naakt rondloopt,
je bekommeren om je medemensen?
8 Dan breekt je licht door als de dageraad,
je zult voorspoedig herstellen.
Je gerechtigheid gaat voor je uit,
de majesteit van de HEER vormt je achterhoede.
9 Dan geeft de HEER antwoord als je roept;
als je om hulp schreeuwt, zegt hij: 'Hier ben ik.'
Wanneer je het juk van de onderdrukking uitbant,
de beschuldigende vinger en de kwaadsprekerij,
10 wanneer je de hongerige schenkt
wat je zelf nodig hebt
en de verdrukte gul onthaalt,
dan zal je licht in het donker schijnen,
je duisternis wordt als het licht van het middaguur.
11 De HEER zal je voortdurend leiden,
hij zal je verkwikken in dorre streken,
hij maakt je botten sterk en krachtig.
Je zult zijn als een goed bevloeiende tuin,
als een bron waarvan het water nooit opdroogt.
12 Je eigen mensen zullen weer opbouwen
wat al eeuwenlang verwoest ligt;
fundamenten, door vroegere generaties gelegd,
zullen weer worden hersteld.
Dan zal men je noemen

‘Hersteller van muren’, ‘Herbouwer van straten’.

Matteus 4,1-11
Jezus in de woestijn

⁴Daarna werd Jezus door de Geest meegevoerd naar de woestijn om door de duivel op de proef gesteld te worden. ²Nadat hij veertig dagen en veertig nachten had gevast, had hij grote honger. ³Nu kwam de beproever naar hem toe en zei: ‘Als u de Zoon van God bent, beveel dan die stenen in broden te veranderen.’ ⁴Maar Jezus gaf hem ten antwoord: ‘Er staat geschreven: “De mens leeft niet van brood alleen, maar van ieder woord dat klinkt uit de mond van God.”’ ⁵Vervolgens nam de duivel hem mee naar de heilige stad en zette hem op het hoogste punt van de tempel. ⁶Hij zei tegen hem: ‘Als u de Zoon van God bent, spring dan naar beneden. Want er staat geschreven: “Zijn engelen zal hij opdracht geven om u op hun handen te dragen, zodat u uw voet niet zult stoten aan een steen.”’ ⁷Jezus antwoordde: ‘Er staat ook geschreven: “Stel de Heer, uw God, niet op de proef.”’ ⁸De duivel nam hem opnieuw mee, nu naar een zeer hoge berg. Hij toonde hem alle koninkrijken van de wereld in al hun pracht ⁹en zei: ‘Dit alles zal ik u geven als u voor mij neervalt en mij aanbidt.’ ¹⁰Daarop zei Jezus tegen hem: ‘Ga weg, Satan! Want er staat geschreven: “Aanbid de Heer, uw God, vereer alleen hem.”’ ¹¹Daarna liet de duivel hem met rust, en meteen kwamen er engelen om voor hem te zorgen.

Preek

Beste mensen,

Het begin van de veertigdagentijd. We gaan op weg. En niet in je eentje maar met vele, vele anderen. En het lijkt zelfs wel alsof ieder jaar meer en meer mensen meedoen. Dat het bij The Passion in Leeuwarden straks nog voller dan voorgaande jaren wordt. Maar je ziet het ook in de media, en in al die 40-dagen appjes en mails. (Je hoeft er de deur niet meer voor uit). Allemaal uitnodigingen om 40 dagen lang iets meer af te dalen naar het hart van ons bestaan, naar onze meest innerlijke plek, naar de kern, naar die plek in ons waar God misschien wel woont. Want als je in God gelooft, dan zoek je in deze 40 dagen vaak nog meer naar God, je maakt ruimte, op welke manier dan ook voor de goddelijke aanwezigheid in jouw dagelijks bestaan.

En veel mensen vasten in deze tijd. Vasten als een oefening in vrijheid. Voor mij is dat de allermooiste beschrijving van vasten. En wat dat, bijbels gezien inhoudt, lezen we vandaag in Jesaja. Nergens wordt duidelijker aangegeven wat vasten is dan in deze tekst. En Jesaja doet dat in een drieslag. Eerst beschrijft hij het

lege en schijnheilige vasten, het ziet-u-wel-wat-ik-doe-God, daarna hoe het vasten er echt uit hoort te zien en vervolgens eindigt hij met al het goeds dat je overkomt als je goed vast. Zelfs je botten zullen er sterk en krachtig van worden (11). Wat houdt je nog tegen.

Misschien omdat je niet precies weet hoe je 't moet doen. Of waarom je 't zou moeten doen. Doe je 't uit gewoonte of traditie, is het nieuw voor je en is er echt wel het verlangen om dichterbij God te komen? Hoe onderzoek je je eigen motieven eigenlijk om 40 dagen te vasten? Dat soort vragen.

Jesaja vertelt ons vandaag dat het vasten dat God van zijn volk verlangt, dat dat leidt tot veranderingen. Juist ook in de wereld om ons heen. Eén van Gods bedoelingen met het vasten is dat het ons helpt om anderen te helpen: je brood delen met de hongerigen, onderdak bieden aan armen zonder huis. Mensen helpen die geen keuze hebben. Goed vasten betekent dat je je hart opent en compassie hebt voor de mensen die het minder hebben. Dat je er samen voor zorgt dat ongelijkheden genivelleerd worden. Vasten brengt je, bijbels gezien, altijd bij de armen, bij de mensen die te weinig hebben. Voel je dat niet zo dan moet je je hart nog eens opnieuw onderzoeken.

Want God wil dat wie kwetsbaar is beschermd wordt en bevrijd. Hij wil dat we werken aan een einde aan alle onrecht. Dat wij de handen, de voeten en de stem van Jezus zijn in deze wereld. Piet las er zo'n mooi verhaal over op de gemeenteavond.

Gods verlangen is dat we zijn licht worden op al die duistere plaatsen waar de sterken de zwakken misbruiken en waar de rijken de armen uitbuiten of negeren. Dat is vasten, aldus Jesaja. Vasten betekent zien wat de verlangens van God zijn.

Dat je niet aan je eigen wil de voorkeur geeft maar dat je Gods wil doet. En dat je niet alleen zelf daar verder in komt maar ook de wereld om je heen. En dat zó vasten wonderbaarlijke resultaten op zal leveren. Jesaja schetst een prachtig beeld van een volk dat wandelt met God en de aarde herstelt. Hersteller van muren, herbouwer van straten zul je zijn. (12) Dan breekt je licht door als de dageraad.

Is dit niet het vasten dat ik verkies? Misdadige ketenen losmaken, de banden van het juk ontbinden, verdrukten bevrijden en ieder

juk breken (6). Jesaja stelt heel duidelijk dat vasten alles te maken heeft met losmaken, met ontbinden, met bevrijden en verbreken. Vasten betekent grappig genoeg juist niet dat je vast zit. Vasten is juist het tegenovergestelde, het is los maken en los komen.

En dan zegt hij iets opmerkelijks. Hij noemt niet alleen armoede, onderdrukking, uitbuiting maar ook kwaadsprekerij en beschuldigende vingertjes. Want ook dat is 'binden', het is iemand anders vastzetten. Als je kwaadspreekt dan is dat een stempel dat je op iemand anders drukt, een juk dat je de ander oplegt, een ketting waarmee je iemand gevangen houdt. Voor God is dat zelfs een misdaad. Lees het maar na. Matt 5,22

Vasten is dus steeds je ogen opnieuw instellen op het enig noodzakelijke dat alleréérst gezocht moet worden, het verlangen van God.

En hoe werkt dat dan? Dat laat Matteus ons misschien wel zien in het verhaal van Jezus in de woestijn. Matteus die ons vertelt hoe Jezus zich voorbereidt op zijn taak in de wereld. En het is de Geest die hem de woestijn invoert. Niet God maar de Geest. De Geest die zo'n grote rol speelt in het evangelie van Matteus. Al vanaf het eerste begin, bij de zwangerschap van Maria, zijn Jezus en de Geest met elkaar verbonden. En bij de doop van Jezus is die Geest er weer bij. En nu dus weer.

Geest heeft een heel bijzondere betekenis bij Matteus, Geest betekent namelijk 'de wil die gehoorzaam is aan God'. En de geest van de duivel is dan de wil die gehoorzaam is aan jezelf. Dat lees en voel en proef je ook in die beproevingen die volgen.

Maar daarin zit gek genoeg ook de oplossing. Het bijzondere is namelijk dat Jezus die verzoeken niet alleen afwijst maar dat hij ook een alternatief geeft. Tot drie keer toe zet Jezus steeds een woord van God tegenover het woord van de duivel. Maak dan broden van die stenen, zegt de duivel. En Jezus antwoordt met: er staat geschreven: een mens leeft niet van brood alleen maar van ieder woord dat klinkt uit de mond van God. En op de plek waar de Messias ooit zal verschijnen, daar wil de duivel dat Jezus zichzelf naar beneden werpt. Precies op die plek. En weer antwoordt Jezus met een woord van God. Er staat geschreven dat je God niet op de proef moet stellen. En ook de laatste verzoeking wijst hij af. Opnieuw puttend uit de krachtbron van zijn volk. Ga weg Satan, want er staat geschreven: vereer alleen God.

De zoon van God die alles afwijst wat tegen God in gaat. En waar de duivel aan de oppervlakte blijft, ik-gericht, gaat Jezus naar de bron, naar de basis. Niets geen eigenbelang maar luisterend naar het verlangen van God.

Tot slot nog een tip van van één van mijn Jezuiten die een prachtige 40-dagensite hebben. Hij komt van pater Nicolaas Sintobin die zegt: het belangrijkste in deze 40-dagen is bescheidenheid. Doe niet alles tegelijk. Wees vooral geen held, want de meesten van ons zijn geen helden. Maar neem de tijd om één of twee aandachtspuntjes te kiezen die haalbaar zijn en waar je je aan kunt houden. Het kan zelfs zo zijn dat je je leven zo strak hebt ingericht dat je er voor kiest om in de 40-dagen elke avond nu eens een wandelingetje te maken. Maak de 40-dagen dus persoonlijk zodat het voor jou betekenis krijgt. En daardoor voor God. Want vasten is een oefening in vrijheid. Op weg naar waar ons hart naar verlangt: bevrijding, nieuw leven, Pasen. Amen.

www.ignatiaansbidden.org

Zegen
Berthe van Soest

Hartstocht
Ruil mijn hart met het uwe.

Dan durf ik onrust te stoken,
lastige vragen te stellen,
jaag ik de duivenverkopers weg,
keer de andere wang toe,
koop ik de daklozenkrant,
neem ik een kijkje in de moskee
en praat met de buurman over God.